

УДК 94 (476)“1921/1939”

В. М. Бароўская

Інстытут гісторыі НАН Беларусі

КУЛЬТУРНЫЯ ўЗАЕМАДАЧЫНЕННІ БССР І ПОЛЬШЧЫ ў 1921–1939 ГГ.

Артыкул прысвечаны разгляду асноўных форм навуковых узаемадачыненьняў БССР і Польшчы ў 1921–1939 гг.: кнігаабмену, супрацоўніцтву ў рамках канферэнцый, кангрэсаў; накіраванню замежных камандзіровак вучоных абодвух бакоў. Прыцягненне шырокага кола архіўных крыніц, якія ўпершыню ўводзяцца ў навуковы зварот, выкарыстанне спецыяльна-гістарычных метадаў, прыцыпаў гістарызму і аб'ектыўнасці дазволілі прыйсці да высновы, што навуковыя беларуска-польскія ўзаемасувязі міжваеннага часу хоць і мелі пазітыўную дынаміку і стабільныя формы адносін, аднак не адрозніваліся планавасцю і рэгулярнасцю.

Звяртаецца ўвага на той факт, што паступленні польскамоўнай літаратуры ў БССР знаходзіліся на другім месцы, пасля нямецкамоўных, агульны ўзровень арганізацыі працэсу кнігаабмену не дазваляў наладзіць якаснае навуковае даследаванне. Гэта адбівалася на дзейнасці даследчых цэнтраў паланістыкі, у тым ліку і Камісіі па вывучэнні Заходняй Беларусі. Упершыню ў айчынай гістарыяграфіі прыводзяцца колькасныя паказчыкі выпісной літаратуры, што дазваляе прасачыць тэмпы кнігаабмену з польскім бокам, параўнаць з іншымі краінамі.

Культурнае ўзаемасупрацоўніцтва БССР і Польшчы ў 1921–1939 гг., нягледзячы на шматлікія супярэчнасці ў палітычнай сферы двухбаковых зносін (праблемы ў выкананні артыкулаў Рыжскага мірнага дагавора, пачуццё варожасці і недаверу ў грамадстве і кіруючых колах абодвух бакоў), мела пазітыўную дынаміку развіцця.

Ключавыя словы: Рыжскі дагавор, БССР, Польшча, культурнае супрацоўніцтва, Усерасійскае таварства культурнай сувязі з замежжам.

Для цытавання: Бароўская В. М. Культурныя ўзаемадачынненні БССР і Польшчы ў 1921–1939 гг. // Труды БГТУ. Сер. 6, История, философия. 2023. № 2 (275). С. 55–59. DOI: 10.52065/2520-6885-2023-275-2-10.

Borovskaya Volha

Institute of History of the National Academy of sciences of Belarus

CULTURAL RELATIONS BETWEEN THE BSSR AND POLAND IN 1921–1939

The article is devoted to the main forms of scientific relations between the BSSR and Poland in 1921–1939: book exchange, cooperation within the framework of conferences and congresses; the direction of foreign business trips of scientists from both sides. The involvement of a wide range of archival sources, first introduced into scientific circulation, the use of special historical methods, the principles of historicism and objectivity, made it possible to conclude that the scientific Belarusian-Polish relations of the interwar period, although there were positive dynamics and stable forms of relations, however, did not differ in planning and regularity.

Attention is drawn to the fact that the receipts of Polish-language literature in the BSSR were in second place, after the German-language ones, the general level of organization of the book exchange process did not allow for a qualitative scientific research. This fought back on the activities of the Polonist research centers, including the Commission for the Study of Western Belarus. For the first time in domestic historiography, quantitative indicators of written literature are given, which makes it possible to trace the pace of book exchange with the Polish side, and compare with other countries.

Cultural cooperation between the BSSR and Poland in 1921–1939 despite numerous contradictions in the political sphere of bilateral relations (problems in the implementation of the articles of the Riga Peace Treaty, a sense of hostility and mistrust in society and the ruling circles of both sides) had a positive dynamic of development.

Keywords: Riga Treaty, BSSR, Poland, cultural cooperation, All-Russian Society for Cultural Relations with Foreign Countries.

For citation: Borovskaya V. Cultural relations between the BSSR and Poland in 1921–1939. *Proceedings of BSTU, issue 6, History, Philosophy*, 2023, no. 2 (275), pp. 55–59. DOI: 10.52065/2520-6885-2023-275-2-10 (In Belarusian).

Уводзіны. Падпісанне Рыжскага мірнага дагавора паміж савецкімі рэспублікамі і Польшчай у сакавіку 1921 г. заклала пачатак новага этапу ў развіцці двухбаковых культурных сувязей. Асноўныя айчынныя і замежныя напрацоўкі па праблеме ўзаемаадносін краін з’явіліся ў 1970-я гг. Варта адзначыць працы А. Я. Іофе [1], Т. П. Агапкінай [2], А. Л. Дзіўнагорцава [3], М. М. Чарных [4]. Сярод сучасных даследчыкаў праблемы неабходна ўгадаць І. У. Тарасаву [5] і Т. Р. Семакіну [6]. Аднак, на жаль, у артыкулах даследчыкаў амаль цалкам адсутнічала беларуская праблема, культурныя ўзаемадачынненні БССР і Польскай Рэспублікі ў 1921–1939 гг. не з’явіліся аб’ектам самастойнага даследавання. Вывучэнне гісторыі беларуска-польскага культурнага ўзаемадзеяння ў 1921–1939 гг. набывае асабліва актуальнасць у апошнія гады, калі адносіны паміж суседзямі Рэспублікі Беларусь – Расіяй і Еўрапейскім саюзам (уключаючы і Польшчу) набылі канфліктны характар. Даследаванне вопыту ўзаемадачынненняў паміж дзяржавамі з рознымі грамадска-палітычнымі і культурна-канфесійнымі сістэмамі, паміж уладай і этнічнымі групамі на розных этапах гісторыі Беларусі, у тым ліку і ў міжваенны адрэзак часу, мае значны практычны вынік.

Асноўнымі крыніцамі па праблеме сталі матэрыялы Цэнтральнага навуковага архіва Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (фонды 1 (Прэзідыум Акадэміі навук БССР), 67 (Інстытут беларускай культуры), 68 (Камісія па вывучэнні Заходняй Беларусі); Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь (фонды 42 (Народны камісарыят асветы БССР), 205 (Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт), 546 (Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У. І. Леніна); Архіва знешняй палітыкі Расійскай Федэрацыі (фонд 188 (матэрыялы Калегіі Народнага камісарыята замежных спраў); Дзяржаўнага архіва Расійскай Федэрацыі (фонд Р-5283 Усерасійскае таварыства культурнай сувязі з замежжам). Большасць архіўных матэрыялаў упершыню ўводзіцца ў навуковы зварот.

Культурнае ўзаемасупрацоўніцтва БССР і Польшчы ў 1921–1939 гг., нягледзячы на шматлікія супярэчнасці ў палітычнай сферы двухбаковых зносін (праблемы ў выкананні артыкулаў Рыжскага мірнага дагавора, пачуццё варажасці і недаверу ў грамадстве і кіруючых колах абодвух бакоў), мела пазітыўную дынаміку развіцця. Нягледзячы на некаторы спад тэмпаў у 1927–1932 гг., выкліканы непаразуменнямі ідэалагічнага плана, культурныя беларуска-польскія кантакты міжваеннага часу мелі пэўную накіраванасць, вылучаліся стабільныя формы ўзаемадачынненняў (кнігаабмен, удзел у канферэнцыях і конкурсах).

Мэта даследавання – вылучыць і ахарактарызаваць асноўныя накірункі культурных узае-

мадачынненняў БССР і Польшчы ў 1921–1939 гг. Для дасягнення мэты неабходна выканаць наступныя задачы: 1) вывучыць асноўныя формы культурных двухбаковых сувязей міжваеннага перыяду; 2) раскрыць спецыфіку ажыццяўлення кнігаабмену паміж БССР і Польшчай; 3) выявіць асаблівасці ўсталявання культурных кантактаў з польскім бокам праз арганізацыю асветных мерапрыемстваў.

Асноўная частка. Артыкул XI Рыжскага мірнага дагавора прадугледжваў перадачу Польшчы савецкім бокам культурных каштоўнасцей, вывезеных падчас падзелаў Рэчы Паспалітай з 1772 г. па 1917 г. Была створана Спецыяльная змешаная камісія па рээвакуацыі культурных каштоўнасцей. 8 кастрычніка 1921 г. камісія прыступіла да працы, і ўжо праз 20 дзён паўнамоцны прадстаўнік РСФСР у Варшаве Л. М. Карахан заявіў аб перадачы ў бліжэйшы час першай партыі твораў мастацтва.

10 ліпеня 1925 г. СССР і Польшча падпісалі папярэднюю дамову, а 16 лістапада 1927 г. заключылі Генеральную дамову, якая падводзіла канчатковы вынік Спецыяльнай камісіі па выяўленні польскіх культурных каштоўнасцей, што падлягалі звароту. На яго аснове ў далейшым адбывалася перадача культурных каштоўнасцей, якая была скончана да 1932 г. Паўнамоцны прадстаўнік СССР у Польшчы Багамолаў Д. У. адзначаў, што Генеральная дамова стала «значным крокам наперад на шляху культурнага збліжэння народаў СССР і Польшчы». Указваючы на аб’ектыўныя перадумовы такога збліжэння, ён заявіў: «непамерна важным з’яўляецца ўмацаванне ўзаемаадносін паміж прадстаўнікамі навукі, мастацтва і літаратуры абедзвюх краін з мэтай узаемнага азнаямлення і абмену культурнымі дасягненнямі» [7, с. 228].

Зацікаўленасць Савецкай дзяржавы ў развіцці культурных адносін стала штуршком да стварэння ў 1925 г. Усесаюзнага таварыства культурнай сувязі з замежжам (УТКС), асноўнай мэтай якога, як указана ў статуте, было «садзейнічанне ўсталяванню і развіццю навуковай і культурнай сувязі паміж устаноўмі, грамадскімі арганізацыямі і асобнымі навуковымі і культурнымі працаўнікамі СССР і замежжа». Са стварэннем УТКС культурныя сувязі пераўтвараліся ў справу дзяржаўнай важнасці, адносіны розных савецкіх культурных устаноў з адпаведнымі замежнымі ўстановамі ўпарадкоўваліся і каардынаваліся, набылі рэгулярнасць і планавасць. У УТКС быў створаны аддзел Польшчы і прыбалтыйскіх краін. Упаўнаважаным таварыства ў Польшчы стаў М. П. Аркадз’еў. УТКС устанавіў непасрэдныя кантакты з культурнымі ўстановамі Польшчы, з вядомымі прадстаўнікамі польскай культуры.

Адным з асноўных пытанняў у працы УТКС стаў кнігаабмен. Характэрна, што пасля стварэння Таварыства толькі за 10 месяцаў 1926 г. было накіравана ў Польшчу 1927 кніг і атрымана адтуль 3710. У 1928 г. Польшча ўжо займала ў кнігаабмене СССР з еўрапейскімі краінамі трэцяе месца па перасылцы і шостае месца па адпраўцы. У 1929 г. УТКС планавала стварэнне аддзелаў савецкай кнігі ў бібліятэках усіх буйных культурных цэнтраў Польшчы, перш за ўсё ў Варшаўскай публічнай бібліятэцы.

УТКС мела на мэце палепшыць агульную інфармацыю польскага грамадства пра ўсе бакі жыцця СССР, накіроўвала кожны тыдзень свае бюлетэні ў Польшчу. Вялікае значэнне мела наведванне СССР у студзені 1926 г. дэлегацыяй польскага сейма, якая ставіла сваёй задачай палітычнае, эканамічнае і культурнае збліжэнне паміж СССР і Польшчай. Дэлегацыя наведвала Маскву, Ленінград, Украіну і Беларусь, знаёмілася з эканомікай і культурай савецкіх рэспублік. Члены дэлегацыі адзначылі росквіт нацыянальнай культуры ў СССР, у прыватнасці свабоднае культурнае развіццё польскага нацыянальнага меншынства. З 1927 г. сталі ажыццяўляцца і групавыя паездкі савецкіх людзей, у прыватнасці журналістаў, працаўнікоў асветы, у Польшчу

Залежнасць культурных адносін ад палітычнага фактару ярка праявілася на апошнім этапе міжваеннага перыяду. Пачатак яго характарызаваўся вядомым збліжэннем паміж СССР і Польшчай, якое пачалося пасля падпісання ў 1932 г. пакта аб ненападзе. Атмасфера, створаная гэтым палітычным актам, зрабіла магчымымі спробы больш трывалага эканамічнага супрацоўніцтва, а таксама актывізацыі культурнага абмену на працягу 1933–1935 гг., а ў некаторых галінах культуры і да 1939 г.

У 1933–1939 гг. асноўная частка культурных сувязей СССР з Польшчай, як і раней, ажыццяўлялася праз УТКС. Таварыства падтрымлівала сувязі з культурнымі ўстановамі, творчымі саюзамі, бібліятэкамі, музеямі, рэдакцыямі і г. д.

У агітацыйна-прапагандысцкіх мэтах і для дэманстрацыі ўзроўню развіцця беларускай культуры былі арганізаваны паездкі для беларускіх пісьменнікаў праз Польшчу ў Заходнюю Еўропу. Згодна з пратаколам нарады пры Сакратарыяце ЦК КП (б)Б аб паездцы М. Чарота і Д. Ф. Жылуновіча за мяжу ад 11 жніўня 1925 г., яны павінны былі наладзіць сувязь з прадстаўнікамі беларускай грамадскасці і прыхільнымі да БССР коламі за мяжой, па магчымасці чытаць лекцыі па адраджэнні беларускай культуры, пазбягаючы палітычнай тэматыкі, па просьбе Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі спыніцца ў Варшаве і звязацца з беларускімі пасламі сейма.

У выпадку нявыдачы польскай візы было вырашана арганізаваць кампанію ў нямецкай прэсе. Палякі сарвалі гэтыя планы, выдаўшы толькі транзітную візу. Калі Я. Купала ў 1927 г. ездзіў на Захад разам з М. Чаротам і іншымі беларускімі літаратарамі, у Польшчы адбыліся сустрэчы з С. А. Рак-Міхайлоўскім, Б. А. Тарашкевічам, А. І. Цвікевічам, А. І. Луцкевічам.

У 1927–1928 гг. адбылася паездка беларускіх літаратараў у Польшчу, Чэхаславакію і Германію. Дэлегацыю ўзначальваў Д. Ф. Жылуновіч (Ц. Гартны), удзельнікамі былі: М. Зарэцкі (М. Я. Касялкоў), М. Чарот (М. С. Кудзелька), Я. Купала (І. Д. Луцкевіч). Усе адзначаныя пісьменнікі і паэты так ці іначэй былі звязаны з літаратурным аб'яднаннем «Маладняк». Падарожжа літаратараў у 1927–1928 гг. у Польшчу, Чэхаславакію, Германію яскрава прадстае ва ўспамінах Д. Ф. Жылуновіча: «Падарожжа за мяжу ставіла перад намі дваюкую мэту – азнаямленне з даследаваннямі еўрапейскай культуры і асведамленне беларускай зарубежнай грамадскасці з развіццём культуры ў БССР. Гэтыя заданні цягнулі за сабой трэцяе – патрэбу ўсталявання культурнай сувязі паміж БССР і замежжам» [8].

Пытанне аб накіраванні С. М. Некрашэвіча Д. Ф. Жылуновіча ў Заходнюю Еўропу для агітацыі ў абарону БСРГ вырашалася на самым высокім узроўні – у ЦК УКП(б) і ўзгаднялася з НКЗС СССР, сакратаром ЦК УКП(б) Касіёрам С. В. і І. В. Сталіным. Паездка адбылася ў красавіку – маі 1928 г. Паводле справаздачы Д. Ф. Жылуновіча ў ЦК КП(б)Б, «Адозва Камітэта па абароне Грамады» была падпісана ў Германіі шэрагам вядомых культурных дзеячаў і надрукавана ў бюлетэні «Чырвоная дапамога». Збор подпісаў у абарону Грамады адбыўся таксама ў Чэхаславакіі. С. М. Некрашэвіч і Д. Ф. Жылуновіч сустракаліся ў Вене з генеральным сакратаром кангрэса нацыянальных меншасцей пры Лізе нацый доктарам Абэнда Р. У той жа час Д. Ф. Жылуновіч скардзіўся, што ні ў адным з савецкіх паўнамоцных прадстаўніцтваў няма чалавека, «які б хоць трохкі быў зацікаўлены ў інфармацыі замежнай прэсы аб беларускім пытанні» [8, арк. 15].

Падчас гэтага візіту адбыліся сустрэчы і выступленні беларускіх прадстаўнікоў з грамадскімі дзеячамі Беластока, Варшавы. На жаль, у сваіх успамінах Д. Ф. Жылуновіч не ўзгадвае пра якія-небудзь асаблівасці сваёй вандроўкі ў Польскай Рэспубліцы, большую ўвагу аўтар звяртае на паездку ў Германію. Падчас выступленняў «маладнякоўцаў» гучала так званая ранняя «малая проза» М. Зарэцкага і М. Чарота, прасякнутая рамантыкай, лірычным настроем, увагай да простага чалавека і яго ўнутранага

свету, імкненнем будаваць творы на вострых, драматычных калізіях. У іх творах раскрываецца праблема ўзаемаадносін асабістага і сацыяльнага, імкненнем бачыць рысы, навеяныя новай, паслярэвалюцыйнай эпохай, такія як скалечаныя лёсы людзей, якія так і не змаглі знайсці сваё месца.

У другой палове 1920-х гг. пачынаецца творчы ўздым савецкай драматургіі. Вядома, што М. Зарэцкі цікавіўся тэатрам, быў ініцыятарам і актыўным удзельнікам тэатральнай дыскусіі ў 1928 г., зацвердзіў сябе як тэатральны крытык, які выступаў за развіццё нацыянальнага тэатра і кіно. Яшчэ ў пачатку 1920-х гг., падчас службы ў Віцебскай вайскавай часці, пісьменнік арганізаваў «Беларускае культурна-асветнае таварыства», стварыў ваенную аматарскую трупку і кіраваў ёю. У 1928 г. ён напісаў п'есу «Віхор на балоце», у якой выкарыстаў выяўленчыя сродкі меладрамы з яе традыцыйным любоўным трохкутнікам, трагічнымі ахвярамі як вынікам непадзельнага кахання. П'еса «Белыя ружы» (1928–1929 гг.) вытрымана ў рамантычным ключы з элементамі прыгодніцтва, у ёй выкарыстаны фальклорныя паданні і легенды.

У сваю чаргу меліся намаганні арганізаваць паказ п'ес беларускіх аўтараў на польскай сцэне. Аднак гэта задумка скончылася безвынікова. Творы М. Зарэцкага паспяхова былі пастаўлены на сцэне Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР. Згодна са справаздачай УТКС за першае паўгоддзе 1931 г. пад назвай «Хроніка культурнай сувязі з Польшчай», сувязі ў галіне тэатральнага мастацтва сутыкаліся з бояззю польскага кіраўніцтва, што савецкія тэатральныя пастаноўкі з'яўляюцца яскравай праявай «бальшавіцкай агітацый мас». Таму большую папулярнасць мелі п'есы А. П. Чэхава, А. М. Астроўскага і іншых класікаў. П'есы ж сучасных аўтараў, паводле меркавання А. Слонімскага, «адрозніваюцца прымітывізмам і надакучваюць пастаянным ухваленнем савецкага рэжыму». У выніку савецкі бок не запрасілі на Міжнародную тэатральную алімпіяду ў 1932 г. [9, арк. 146]. Таксама супрацоўнікі УТКС з горыччу канстатавалі, што антысавецкія кампаніі, якія разгортваліся ў прэсе, у шэрагу артыкулаў літаратурнае жыццё ў СССР паказвалі ў вельмі негатывным ключы.

Савецкія кінакарціны, такія як «Браненосец Пацёмкін» С. Эйзенштэйна і іншыя, прайшлі знач-

ную цензарскую праверку, у выніку з фільма былі выразаны многія сцэны, якія, па меркаванні польскага боку, могуць «узбудзіць грамадскую думку бальшавіцкай прапагандай». У сваю чаргу УТКС канстатаваў, што «сістэматычнае польскай цензурай выхалашчванне і вычварэнства карцін савецкай прадукцыі ўводзіць у зман замежную грамадскасць і наносіць гэтым большую палітычную шкоду, якая ніяк не зможа быць апраўдана тымі нязначнымі выгадамі, якія мы маем ад продажу 2–3 карцін на польскім рынку» [10, арк. 20]. Кантакты ў галіне кінамаатографу заставаліся аднабаковымі на працягу ўсяго міжваеннага перыяду. Аўдыёвізуальны кантэнт, які прапаноўваўся да імпарту польскай забаўляльнай індустрыяй, па меркаванні УТКС, цалкам не падыходзіў для новага пакалення савецкіх глядачоў, якія выраслі на масавым мастацтве сацыяльнага рэалізму [11, арк. 39].

Музычныя кантакты Польшчы і СССР традыцыйна былі значнымі, пра што сведчылі сталыя гастролі савецкіх музыкантаў у Польшчы і польскіх – у СССР, абмен выданнямі нот, удзел у музычных конкурсах і г. д. Падчас II Конкурсу піяністаў імя Ф. Шапена, які адбыўся ў 1932 г. у Варшаве, стаў арэнай ідэалагічнай барацьбы. Супрацоўнікі УТКС канстатавалі прадузятасць польскай грамадскасці да савецкіх піяністаў [9, арк. 215]

Заклучэнне. Ідэалагічныя рознагалосці і супярэчнасці паміж Польшчай і СССР у 1921–1939 гг. былі толькі часткай шырокага працэсу развіцця культурнага супрацоўніцтва. Дзякуючы намаганням УТКС была арганізавана значная колькасць мерапрыемстваў і паспяховых перагавораў як з польскімі арганізацыямі, так і з прыватнымі асобамі, якія цікавіліся савецкай культурай.

Культурныя ўзаемадачынненні БССР і Польшчы ў 1921–1939 гг. прайшлі шлях ад этапу станаўлення праз перыяд больш ці менш значнай актыўнасці і амаль да поўнага спынення. Першыя два (1921–1927 гг. і 1928–1932 гг.) этапы паказалі, што адрозненні ў сацыяльна-палітычных ладах БССР і Польшчы перашкаджалі развіццю культурных сувязей. Нягледзячы на той факт, што паступленні польскамоўнай літаратуры ў БССР знаходзіліся на другім месцы, пасля нямецкамоўных, агульны ўзровень арганізацыі працэсу кнігаабмену не дазваляў наладзіць якаснае навуковае даследаванне.

Спіс літаратуры

1. Иоффе А. Е. Международные связи советской науки, техники и культуры, 1917–1932. М., 1975. 117 с.
2. Агапкина Т. П. Переписка польских и советских писателей (к истории польско-советских литературных связей 20–30 годов) // Советское славяноведение. 1973. № 4. С. 96–110.
3. Дивногорцев А. Л. Первые контакты советских и зарубежных библиотекарей (20-е годы) // Советское библиотековедение. 1985. № 3. С. 102–110.

4. Falkowicz S., Czernych M. Polsko-radziecka współpraca kulturalna i naukowa w okresie międzywojennym // *Dzieje najnowsze*. 1970. № 2. С. 105–123.
5. Тарасова И. В. Роль Всесоюзного общества культурной связи с заграницей в развитии международного книгообмена в 1925–1928 гг. // *Традиционная и инновационная наука: история, современное состояние, перспективы: сб. ст.* Уфа, 2015. Ч. 5. С. 83–91.
6. Семкина Т. Р. Непонятая литература, подозрительные пьесы и всемогущая цензура: к вопросу об идеологических противоречиях в польско-советских культурных контактах на рубеже 1920–1930-х гг. // *Славянский альманах*. 2022. № 3–4. С. 381–393.
7. Документы и материалы по истории советско-польских отношений: в 11 т. М., 1967. Т. 5. 616 с.
8. Беларускі дзяржаўна архіў-музей літаратуры і мастацтва. Ф. 15. Воп. 1. Спр. 13.
9. Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі (ДАРФ). Ф. Р-5283. Воп. 1а. Спр. 193.
10. Архіў знешняй палітыкі Расійскай Федэрацыі. Ф. 188. Воп. 8. Спр. 11.
11. ДАРФ. Ф. Р-5283. Воп. 1а. Спр. 174.

References

1. Ioffe A. E. *Megdunarodnyye svyazi sovetsoy nauki, tekhniki i kul'tury, 1917–1932* [International relations of Soviet science, technology and culture, 1917–1932]. Moscow, 1975. 117 p. (In Russian).
2. Agapkina T. P. Correspondence of Polish and Soviet Writers (On the History of Polish-Soviet Literary Relations in the 20–30s). *Sovetskoye slavyanovedeniye* [Soviet Slavic studies], 1973, no. 4, pp. 96–110 (In Russian).
3. Divnogorcev A. L. The first contacts of Soviet and foreign librarians (20s). *Sovetskoye bibliotekovedeniye* [Soviet library science], 1985, no. 3, pp. 102–110 (In Russian).
4. Falkowicz S., Czernych M. Polish-Soviet cultural and scientific international cooperation. *Dzieje najnowsze* [Recent history], 1970, no. 2, pp. 105–123 (In Polish).
5. Tarasova I. V. Rol' The Role of the All-Union Society for Cultural Relations with Foreign Countries in the Development of International Book Exchange in 1925–1928. *Traditsionnaya i innovatsionnaya nauka: istoriya, sovremennoye sostoyaniye, perspektivy: sbornik statey* [Traditional and innovative science: history, current state, prospects: collection of articles]. Ufa, 2015, vol. 5, pp. 83–91 (In Russian).
6. Semakina T. R. Misunderstood Literature, Suspicious Plays and Omnipotent Censorship: On the Issue of Ideological Contradictions in Polish-Soviet Cultural Contacts at the Turn of the 1920s–1930s. *Slavyanskiy al'manakh* [Slavic Almanac], 2022, no. 3–4, pp. 381–393 (In Russian).
7. *Dokumenty i materialy po istorii sovetso-pol'skikh otnosheniy: v 11 t.* [Documents and materials on the history of Soviet-Polish relations: in 11 vol.]. Moscow, 1967, vol. 5. 616 p. (In Russian).
8. Belarusian State Archive-Museum of Literature and Art. Fund. 15. I. 1. F. 13.
9. State archive of the Russian Federation (SARF). Fund. R-5283. I. 1a. F. 193.
10. Archive of foreign policy of the Russian Federation. Fund. 188. I. 8. F. 11.
11. SARF. Fund R-5283. I. 1a. F. 174.

Інфармацыя пра аўтара

Бароўская Вольга Мікалаеўна – кандыдат гістарычных навук, дацэнт, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі (220072. г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1, Рэспубліка Беларусь). E-mail: borovskaya-olga@mail.ru.

Information about the author

Borovskaya Volha – PhD (History), Associate Professor, Leading Researcher. Institute of History of the National Academy of sciences of Belarus (1, Akademichnaya, 220072, Minsk, Belarus). E-mail: borovskaya-olga@mail.ru.

Пасмыніў 05.07.2023